

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
студентів напрямку
“ПСИХОЛОГІЯ”
спеціалізації
“ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”
(освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри психології *О. Л. Туриніною*

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 8 від 10.03.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри загальної та практичної
психології (протокол № 6 від 20.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Туриніна О. Л. Програма виробничої практики студентів напрямку “Психологія” спеціалізації “Практична психологія” (освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 35 с.

Програма містить пояснювальну записку, рекомендації щодо організації виробничої практики студентів бакалаврату за спеціальністю “Психологія” спеціалізації “Практична психологія”, завдання, які повинні виконати студенти під час практики, вимоги до звіту про виробничу практику, список літератури, а також додатки.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Виробнича практика студентів напряму “Психологія” спеціалізації “Практична психологія” є невіддільною складовою освітньо-професійної підготовки бакалаврів, основним завданням якої є закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування в майбутнього психолога професійного вміння приймати самостійні рішення в певних соціальних умовах, оволодіння студентами сучасними методами, формами організації своєї діяльності.

У період практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості майбутнього фахівця з психології за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”.

Організацію практичної підготовки майбутніх психологів регламентують положення та накази про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджені Міністерством освіти і науки України.

МЕТА І ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Згідно з нормативними документами Міністерства освіти і науки України виробнича практика студентів спеціальності “Психологія” є обов’язковою складовою навчального процесу у вищих закладах освіти. Виробничу практику проходять на підприємствах, у навчальних закладах всіх рівнів, у центрах психологічної допомоги, науково-дослідних інститутах з психологічним напрямом, у психодіагностичних центрах, центрах психологічної реабілітації, психіатричних лікарнях, центрах зайнятості, центрах профорієнтації, комерційних організаціях та інших установах, де є психологічна служба, психологічна лабораторія або кабінет психолога.

Мета виробничої практики — удосконалити професійні вміння та навички на основі ознайомлення з практичною діяльністю психолога та її теоретичного осмислення.

Завдання практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування професійної ідентифікації майбутніх психологів, їх професійної самосвідомості;

- формування вмій і навичок для реалізації психодіагностичної, профілактичної, розвивальної та психокорекційної функцій психолога;
- формування та закріплення вмій складати програму дій на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення дослідження.

Відповідно до специфіки бази практики практикантам пропонуються різні види та класи завдань професійної діяльності, види умій та рівні їх сформованості, які представлені у Галузевому стандарті вищої освіти для напрямку “Психологія”.

До типових завдань діяльності психолога належать:

- професійна;
- соціально-виробнича;
- соціально-побутова.

До видів вмій, які повинен засвоїти психолог освітнього рівня “бакалавр”, належать: предметно-практичні; предметно-розумові; знаково-практичні; знаково-розумові; вміння виконувати дію, використовуючи на матеріальні носії інформації щодо неї; уміння виконувати дію, спираючись на постійний розумовий контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації; уміння виконувати дію автоматично, на рівні навички.

Після проходження виробничої практики студент повинен *знати*:

- структуру програми психологічного дослідження;
- етапи проведення психодіагностичного дослідження;
- технологію проведення спостереження;
- технологію розроблення анкет психологічного дослідження;
- технологію проведення інтерв'ю;
- специфіку застосування методу тестування у психодіагностичній діяльності психолога.

Специфіка діяльності конкретної бази практики вимагає від студентів-практикантів сумлінного виконання відповідних завдань.

Проходження практики в науково-дослідних інститутах передбачає виконання студентами таких завдань:

Застосовувати загальнотеоретичні та прикладні знання при розробці конкретних проектів з психологічної проблематики

Використовувати психологічні підходи для організації конкретних психологічних досліджень
Здійснювати психологічну експертизу та оцінювання
Представити результати практичної роботи в наукових звітах
Застосовувати математико-статистичні методи для репрезентації результатів науково-практичних розробок
Планувати проведення науково-практичного дослідження
Застосовувати необхідні методи для реалізації поставленого завдання
Використовувати відповідні кількісно-якісні методи емпіричного аналізу отриманих даних
Інтерпретувати отримані результати відповідно до поставлених завдань
Застосовувати комп'ютерні технології
Визначати репрезентативність отриманих даних відповідно до математико-статистичних методів обробки
Брати участь у формуванні висновків і рекомендацій

Проходження практики у середніх, спеціальних і вищих навчальних закладах передбачає реалізацію таких завдань:

Аналізувати психологічні складові навчально-виховного процесу в середній і вищій школах
Здійснювати психологічний аналіз засобів психологічного впливу та видів комунікації
Здійснювати психологічний аналіз розвитку психічних процесів і властивостей особистості учня з урахуванням віку
Забезпечувати психопрофілактичну та профорієнтаційну роботу серед населення
Аналізувати актуальні проблеми зайнятості з урахуванням психологічної специфіки
Проводити конкретну методичну роботу у сфері профорієнтації на етапі професійного визначення

Здійснювати психопрофілактичну роботу з проблемними особами підліткового та юнацького віку, у "групах ризику", безпритульних
Забезпечувати та здійснювати навчально-виховну роботу у середній і вищій школах, спеціальних закладах та установах
Розробляти психологічні засоби формування та розвитку особистості, методичного забезпечення виховного процесу
Впроваджувати новітні психолого-педагогічні методи для забезпечення ефективного спілкування та психологічного впливу
Визначати основні види проблемних ситуацій, що виникають у сім'ї, шляхи їх розв'язання
Подавати відповідну психологічну допомогу вихованцям спеціалізованих закладів та установ
Проектувати зміст і напрями індивідуального розвитку особистості клієнта та складання на цій основі життєвих планів

Проходження практики в центрах профорієнтації та кадрових агентствах передбачає реалізацію таких завдань:

Здійснювати психологічне забезпечення робіт з профорієнтації, профвідбору та адаптації персоналу
Розробляти засоби дослідження основних психологічних параметрів професійної діяльності
Аналізувати результати виміру індивідуально-психологічних рис особистості з метою виявлення резервів її розвитку
Розробляти рекомендації з оптимізації професійної діяльності персоналу
Проводити експертне оцінювання особистісного потенціалу людини як суб'єкта діяльності
Розробляти психологічні підходи дослідження діяльності професійних груп, стилю їх управління та ефективності взаємодії
Аналізувати особливості спільної та індивідуальної професійної діяльності, що впливають на ефективність функціонування психічних процесів, станів і властивостей їх окремих виконавців (психопрофілактика)
Застосовувати активні методи навчання

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Виробнича практика студентів регламентується відповідними документами МАУП і складається з трьох етапів.

1. Підготовчий

На цьому етапі викладачі кафедри психології розробляють програму виробничої практики. Протягом семестру, що передує практиці, студенти ознайомлюються з програмою; на її основі розробляють індивідуальні плани роботи, враховуючи специфіку установи, де відбуватиметься практика. Керівник практики перевіряє і коригує плани згідно з функціональними обов'язками психолога і темою дипломної роботи студента.

За тиждень до початку практики кафедра психології організовує настановчу конференцію, де визначаються мета, завдання, які повинен реалізувати практикант, і здійснюється прикріплення студентів за керівниками-викладачами (методистами), які керуватимуть практикою.

2. Основний

Робочий день практиканта визначається правилами трудового розпорядку та режимом роботи установи або організації, де студент проходить практику.

Кожний студент працює за індивідуальним планом. План виробничої практики необхідно скласти так, щоб у ньому було максимально розкрито функції, які виконує психолог у своїй практичній діяльності.

З огляду на зазначені вимоги, індивідуальний план студента-практиканта повинен бути спрямований на формування вмій і навичок у таких сферах діяльності практичного психолога:

1. Практична самостійна психодіагностика: психологічне обстеження клієнтів, встановлення психологічного діагнозу та визначення проблем, що утруднюють розвиток особистості.

2. Профілактична функція: запобігання відхиленням у поведінці особистості, виникненню конфліктів і проблем у міжособистісних стосунках; запобігання створенню конфліктних ситуацій в навчальній або трудовій діяльності клієнта.

3. Психологічна експертиза: визначення психічних якостей, здібностей і перспектив розвитку окремої особистості, структури та змісту спілкування в колективі; оцінювання психологічної ефективності нових технологій діагностики, корекції та консультування особистості клієнта або групи.

4. Прогностична спрямованість: розробка, апробація і застосування моделей поведінки групи та особистості в різних умовах життєдіяльності; проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку особистості клієнта і складання на цій основі життєвих планів; визначення тенденцій розвитку груп, міжгрупових відносин; участь у плануванні освітньої або економічної політики.

5. Консультативна функція: консультативна допомога у вирішенні гострих життєвих проблем, криз, внутрішніх конфліктів; сприяння позитивному розв'язанню конфліктів у колективах і групах.

6. Психокорекційна функція: здійснення психологічних заходів для усунення відхилень в індивідуальному розвитку та поведінці, в міжособистісних і міжгрупових взаєминах; формування адекватної соціально корисної життєвої перспективи клієнта, подолання різних форм девіантної поведінки: алкоголізму, наркоманії, суїцидів, деліквентної поведінки.

7. Соціально-психологічна реабілітація: подання соціальної та психолого-педагогічної допомоги дітям, підліткам, молоді, дорослим, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, постраждали від соціальних, природних і технічних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, з метою адаптації до нових умов життєдіяльності, навчання, розвитку.

8. Професійно-освітня робота: підвищення психологічної культури учасників навчально-виховного або трудового процесу, розкриття змісту роботи і розв'язання завдань психологічної служби, викладання психологічних дисциплін у навчальних закладах.

Практика починається з ознайомлення з організацією, керівником, змістом практичної діяльності психолога.

Безпосереднє вивчення клієнта передбачає насамперед ознайомлення з документацією, що відображає стан його здоров'я і характер діяльності минулих років. У пропедевтичних бесідах з'ясовуються інтереси працівника, захоплення, нахили, ставлення до колег, стосунки з ними.

У процесі проходження практики студент-практикант спостерігає за поведінкою клієнта в різних ситуаціях, фіксує його реакції на зовнішні впливи, узагальнює психологічну інформацію про клієнта, отриману на основі застосування психодіагностичних методик.

Труднощі, які виникають у практиканта під час виробничої практики, вирішуються під час групових та індивідуальних консультацій з психологом-методистом. Найчастіше труднощі пов'язані з визна-

ченням завдань взаємодії практиканта з клієнтом, з виробленням стратегії роботи з ним. Одним з обов'язків психолога-консультанта є присутність на психодіагностичних і психокорекційних заходах, які проводить практикант, та аналіз його діяльності. На основі аналізу труднощів і недоліків у практичній роботі практиканта психолог-консультант складає план індивідуально-творчої роботи і здійснює відповідну корекційну роботу на індивідуальних консультаціях.

Практикант веде “Щоденник виробничої практики”, а також вивчає матеріали, що відповідають темі дипломної роботи.

3. Підсумковий

На цьому етапі студент-практикант узагальнює виконану роботу з клієнтами або з групою і складає відповідну карту (див. дод. 4).

Знання зазначеної у додатку 4 характеристики становища особистості в суспільстві сприяє розкриттю чинників виникнення особистісних проблем і шляхів їх подолання, а також дає змогу прогнозувати та запобігати виникненню цих проблем, формувати методичні рекомендації для оптимізації діяльності та поведінки людини.

Для того щоб заповнити карту, треба попередньо зібрати психологічні дані, використовуючи для цього різноманітні джерела та методи. Це можуть бути особисті документи, відгуки та думки інших людей, результати поведінки та діяльності людини, опитування оточуючих і самої людини, системне спостереження в різних умовах, бесіди, тестування, експеримент тощо.

Отриману психологічну інформацію доцільно інтегрувати в єдину систему оцінок за методом узагальнення незалежних характеристик К. К. Платонова. За цим методом обчислюється відносна оцінка про яву кожної якості цілісної психологічної характеристики особистості людини, що формується на основі інтеграції оцінок, одержаних з різних джерел і за допомогою різних методів. Доцільно використовувати п'ятибальну систему оцінювання якостей за певною схемою (від +2 до -2 балів). Так, якщо якість (здатність, здібність) особистості:

- виявляється помітно, систематично, характерна для людини, то її оцінюють у +2 бали;
- виявляється слабо, випадково, дуже рідко — +1 бал;
- не може бути впевнено оцінена, про неї не можна нічого сказати — 0 балів;
- не виявляється взагалі — оцінюється як -1;
- не виявляється і сама людина налаштована проти неї, не вважає за доцільне її формувати у собі — оцінюється як -2.

У заключній частині складаються рекомендації та програма психологічної роботи з людиною, що відповідають розв'язанню визначених практикантом психологічних проблем.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Перед початком виробничої практики студент одержує від керівника практики зразки оформлення необхідних документів.

Для успішної реалізації мети і завдань, передбачених планом виробничої практики, студент-практикант повинен:

1. Дотримуватися режиму роботи установи.
2. Виконувати роботу у визначений термін.
3. Дотримуватися обов'язкового виконання програми практики.
4. У визначений термін подати керівнику практики:
 - звіт про проходження практики;
 - завірену та підписану керівником підприємства (установи) розгорнуту характеристику про проходження практики та виконаний обсяг роботи (якщо студент заочної форми навчання є першим керівником підприємства, характеристика не подається).

Студент має право в разі незадоволення оцінкою чи характеристикою просити деканат перевірити звітну документацію або замінити місце практики. У разі захворювання чи інших обставин, що перешкоджають студенту успішно пройти практику, йому надається право повторно пройти практику без відриву від навчання (за умови подання довідки, лікарняного листка).

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Керівник від МАУП, її підрозділів зобов'язаний:

- ознайомитися з організацією, де його студенти матимуть змогу проходити практику;
- забезпечити проведення організаційних заходів перед виходом студентів на практику: інструктаж щодо порядку проходження практики та техніки безпеки;
- ознайомити студентів із системою звітності про практику та з вимогами до неї;
- забезпечити високу якість проходження практики згідно з розробленою програмою;
- контролювати проходження студентами практики;

- аналізувати й оцінювати звітну документацію про практику;
- скласти і подати на кафедру письмовий звіт про проведену практику.

Керівник практики від базової установи зобов'язаний:

- організувати проходження практики студентів у взаємодії з керівником практики від навчального закладу;
- ознайомити студентів з діяльністю і перспективами розвитку установи;
- забезпечити студента необхідними документами, технічними засобами для виконання програми та завдань практики;
- здійснювати керівництво виконанням студентами програми практики та індивідуального плану, подавати їм всебічну консультативну і методичну допомогу;
- контролювати ведення щоденників, підготовку звітів, давати оцінку-відгук про виконану роботу.

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Після завершення виробничої практики студент подає керівникові для перевірки таку документацію:

1. Щоденник проходження практики (дод. 2).
2. Звіт про виконання програми та практики (дод. 3).

Звіт про проходження практики обсягом 12–15 сторінок формату А4 містить конкретний опис виконаної студентом роботи. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури.

Текст звіту може містити відповідні розрахунки, пояснення, таблиці, схеми, діаграми тощо.

Виконання індивідуального плану з науково-дослідної роботи відбивається у звіті окремим розділом.

Складений студентом звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок. Аркуші повинні бути зшиті.

Звіт перевіряє і затверджує керівник практики як від базового підприємства, так і від МАУП (дод. 3).

3. Рецензію керівника практики від кафедри психології на виконану роботу практиканта, яка наводиться в щоденнику (дод. 2).

4. Карту особистості людини або карту вивчення навчального (трудового) колективу залежно від завдань індивідуального плану та специфіки установи, в якій відбувається практика (дод. 4).

5. Характеристику на студента-практиканта з аналізом виконаних ним видів роботи, підписану та завірену керівником установи (знаходиться в щоденнику).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Оцінка “відмінно”:

- повне виконання завдань педагогічної практики;
- термінологічно правильне, якісне і чітке виконання завдань;
- творчий підхід до виконання завдань;
- вміння робити адекватні, обгрунтовані висновки.

Оцінка “добре”:

- виконання завдань повне, з незначними недоліками;
- недостатньо повне висвітлення окремих завдань.

Оцінка “задовільно”:

- формальне виконання завдань;
- неправильне використання наукової термінології;
- невміння робити самостійні логічні висновки.

При оцінюванні виробничої практики враховується ставлення студента до роботи, відгуки адміністрації, методиста-консультанта установи, де студент проходив практику. Особлива увага приділяється самостійності студента, його вмінню робити психологічні висновки та рекомендації.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Після закінчення виробничої практики керівник групи (студента) від базової установи складає звіт про роботу. До звіту додаються пропозиції та матеріали, підготовлені студентом(ами)-практикантом(ами) і прийняті керівництвом для використання у практичній роботі.

Керівництво базової установи практики організовує обговорення підсумків роботи студента(ів) і оцінює її за п'ятибальною системою.

Основні документи про практику (індивідуальний план, щоденник, звіти про роботу студентів, пропозиції та матеріали, підготовлені студентами і прийняті для використання у практичній роботі бази практики, характеристика на кожного студента) мають бути підписані керівником бази практики і завірені печаткою.

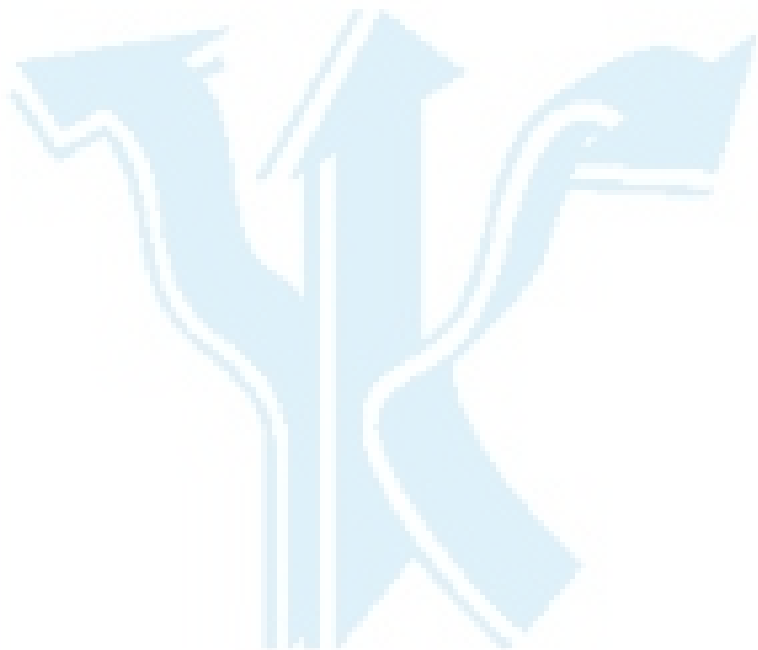
Документи передаються викладачу, який здійснював керівництво виробничою практикою.

Захист практики відбувається на засіданні кафедри, викладач якої був керівником практики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Антоневич К. П.* Пропедевтична практика у студентів: Метод. рек. — К.: ІЗМН, 2008.
2. *Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М.* Словарь-справочник по психодиагностике. — СПб.: Питер, 2001.
3. *Бурлачук Л. Ф.* Психодиагностика. — СПб.: Питер, 2002. (Серия “Учебник нового века”).
4. *Бурлачук Л. Ф.* Исследование личности в клинической психологии (на основе метода Роршаха). — К.: Выща шк., 2008.
5. *Власенко С. К.* Проективные методы в психологическом исследовании: Метод. рек. — Тула, 2006.
6. *Дружинин В. Н.* Практика психологического исследования. — М., 2009. — 264 с.
7. *Измерение интеллекта детей: Пособие для психолога-практика /* Под ред. Ю. З. Гильбуха. — К., 2005.
8. *Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации.* — Петрозаводск: Петроком, 1992.
9. *Марищук В. Л., Блудов Ю. М., Плахтиенко В. А., Серова Л. К.* Методики психодиагностики в спорте. — М.: Просвещение, 2008.
10. *Общая психодиагностика /* Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. — Л., 2004.
11. *Полтавченко Н. Г.* Психологічне дослідження особистості. — К., 2007. — 231 с.
12. *Практическая психодиагностика. Методики и тесты /* Под ред. И. Райгородского. — Самара, 2001.
13. *Практическая психология для педагогов /* Под ред. М. И. Тутушкина. — М.: Информ.-изд. дом “Филинь”, 2004.
14. *Психодиагностика: теория и практика: Пер. с нем. /* Под. ред. Т. Талызиной. — М., 2004.
15. *Примаченко В. Р.* Психологічна діагностика: Навч. посіб. — К., 2006.

16. *Психология* индивидуальных различий: тесты / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. — М., 1982.
17. *Скребец В.* Психодиагностика. — К.: МАУП, 1998.
18. *Шнейдер Л. Б.* Основы психодиагностики. — М., 1995.
19. *Рогов Е. И.* Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособ. — М., 1996.

МАУП

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення листа про проходження практики

Директору _____
(повна назва інституту)

Група _____

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження _____ в термін
(вказати вид практики)

з “ ___ ” _____ по “ ___ ” _____ на базі _____
(повна назва закладу)

Керівник практики від _____
(повна назва бази практики)

Погоджено:

_____ (підпис керівника практики від бази практики) _____ (підпис керівника практики від бази практики)
_____ (підпис керівника практики від бази практики) _____ (підпис керівника практики від бази практики)

“ ___ ” _____ (дата)

_____ (підпис керівника практики від навчального закладу) _____ (підпис керівника практики від навчального закладу)

“ ___ ” _____ (дата)

МП

_____ (підпис студента)

“ ___ ” _____ (дата)

Лист надсилається в інститут на ім'я директора за 1,5–2 місяці до початку практики.

Щоденник практики студента

Щоденник розроблено за формою, визначеною “Положенням про практику студентів МАУП”, затвердженим наказом Президента Академії від 17 січня 2005 р. № 04-о, і містить такі складові:

- перша сторінка, де визначено вид практики студента, навчальний підрозділ, курс, групу, спеціальність;
- направлення на практику;
- календарний план проходження практики;
- звіт про виконання програми практики;
- відгук керівника практики від підприємства з оцінкою роботи студента;
- відгук керівника практики від Академії про роботу студента;
- основні положення практики;
- правила ведення й оформлення щоденника.

Бланки щоденника за формою можна отримати під час установчої конференції практики (на випускній кафедрі, в навчальній частині, деканаті).

Зразок оформлення першої сторінки звіту про виконання

_____ практики
(вид практики)
студентом спеціальності _____

Міжрегіональна Академія управління персоналом

ЗВІТ

про виконання програми _____ практики
(вид практики)
студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
групи _____
Спеціальність _____
Кваліфікаційний рівень _____
База практики _____
(повна назва)

Керівник практики від бази практики
_____ (посада, прізвище, ініціали)

Керівник практики від випускної кафедри
_____ (посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищений
“__” _____ 200_ р.
_____ (підпис)

Київ 200_

КАРТА ОСОБИСТОСТІ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ

Прізвище _____ ім'я _____ по батькові _____

Стать _____ Рік, число, місяць народження _____

Освіта (фах) _____
(який заклад освіти і коли закінчено)

Посада _____ Стаж роботи _____

Місце роботи _____

Стан здоров'я (вказати діагноз хвороби, якщо є) _____

Ставлення до здоров'я (хвороби) _____

Умови роботи _____

Умови в сім'ї _____

Матеріальні умови (заробітна плата, тип квартири тощо) _____

Додаткові дані _____

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАТУСУ ОСОБИСТОСТІ У СУСПІЛЬСТВІ

Становище в системі міжособистісних стосунків (соціометричний статус) _____

Рангова характеристика особистості в колективі, суспільстві (авторитет, престиж, імідж тощо) _____

Громадянська позиція щодо основних подій та явищ навколишнього середовища _____

Соціальні ролі в сімейному і трудовому колективах _____

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГО-ІНДИВІДУАЛЬНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ

**А. Соціально-психологічні якості особистості,
які виявляються у спілкуванні з іншими людьми**

А-1. Здатність до усної комунікації та діалогу

1. Потреба в усній комунікації, діалозі з людьми _____

2. Здатність до отримання інформації у процесі усного спілкування, діалогу з людьми _____
3. Здатність до адекватного розуміння смислу інформації, здобутої в усному спілкуванні та діалозі _____
4. Здатність до усного самовираження у спілкуванні з людьми, до монологу (повідомлення, доповіді тощо) _____
5. Почуття поваги до партнера у процесі усного спілкування _____
Інші _____

***А-2. Здатність до письмового спілкування
(літературна форма комунікації)***

6. Потреба у новій інформації, викладеній у літературній формі (книги, статті, листи, інструкції тощо) _____
7. Здатність до пошуку та вивчення нової інформації, що міститься у книгах, пресі, листах, офіційних документах тощо _____
8. Здатність до розуміння та практичного використання інформації, викладеній у літературній формі _____
9. Здатність до письмового викладу своїх думок у вигляді нотаток, листів, тез, статей, розповідей, віршів тощо _____
10. Любов до читання книжок, статей у періодичній пресі тощо
Інші _____

***А-3. Здатність до розуміння партнера зі спілкування
(перцептивні здібності)***

11. Потреба у розумінні іншої людини – партнера зі спілкування _____
12. Здатність до причинного пояснення вчинків інших людей, тобто до приписування їм певних думок, мотивів, почуттів _____
13. Здатність до усвідомлення того, як людина сприймається партнером зі спілкування, та врахування цього у поведінці (рефлексія) _____
14. Здатність до створення образу партнера зі спілкування, до класифікації притаманних йому особливостей спілкування (стереотипізація) _____

15. Почуття емпатії, співчуття у процесі спілкування з партнером _____

Інші _____

***А-4. Здатність до взаємодії з іншими людьми
(інтерактивні здібності)***

16. Потреба у взаємодії з іншими людьми _____

17. Знання соціальних норм, зразків, ролей, що регламентують взаємодію та взаємовідносини у колективі _____

18. Здатність до адекватних рольових очікувань у взаємодії з партнером _____

19. Здатність до соціального контролю рольової поведінки у процесі взаємодії _____

20. Почуття такту у взаємодії з партнером _____
Інші _____

Б. Спрямованість особистості

Б-5. Пізнавальна спрямованість

21. Потреба у постійному розширенні свого світогляду, у пізнанні навколишнього світу та власної суті _____

22. Орієнтація на пошук нових знань, ідей, на створення власної картини світу _____

23. Схильність до аналізу фактів та подій, до формування власної думки щодо будь-яких питань життя _____

24. Прагнення дійти до суті складних проблем життя, поведінки людей, соціальних та природних явищ _____

25. Любов до істини _____
Інші _____

Б-6. Гуманістична спрямованість

26. Потреба в альтруїзмі, бажання приносити добро, користь своєю діяльністю та поведінкою іншим людям і суспільству загалом _____

27. Орієнтація на пошук гуманістичних ідеалів _____
28. Схильність до постановки гуманістичних, альтруїстичних цілей у власному житті, поведінці та діяльності _____
29. Прагнення домагатися гуманістичних результатів у своєму житті, поведінці та діяльності _____
- Інші _____

Б-7. Професійна спрямованість

30. Бажання досягти високого рівня професійної майстерності _____
31. Орієнтація на пошук і здобуття максимуму необхідної професійно важливої інформації _____
32. Схильність до постановки важливих професійних цілей _____
33. Прагнення досягти значущих результатів у професійній діяльності _____
34. Позитивне емоційне самопочуття при виконанні професійної діяльності _____
- Інші _____

Б-8. Економічна спрямованість

35. Особистісна зацікавленість в економічно ефективній індивідуальній діяльності та діяльності установи, де працює _____
36. Орієнтація на пошук нової економічної інформації, ефективних економічних важелів і стимулів _____
37. Схильність до врахування економічних чинників у процесі прийняття рішень _____
38. Прагнення до досягнення значних економічних результатів у власній діяльності _____
39. Почуття господарності, хазяїна власної долі _____
- Інші _____

Б-9. Творча спрямованість

40. Бажання творчо підходити до діяльності _____

41. Інтерес до творчих пошуків нових знань, фактів, закономірностей _____
42. Схильність до творчої активності за будь-яких обставин _____
43. Прагнення досягти нових творчих результатів у поведінці та діяльності _____
44. Любов до творчої праці _____
Інші _____

В. Риси характеру особистості

В-10. Активність

45. Жадова діяльності _____
46. Допитливість _____
47. Цілеспрямованість _____
48. Рішучість, наполегливість у досягненні результатів діяльності _____
49. Відданість меті _____
Інші _____

В-11. Організованість

50. Вимогливість до себе _____
51. Вибагливість, здатність не задовольнятися приблизними відомостями, а уточнювати потрібну інформацію _____
52. Планомірність у поведінці та діяльності _____
53. Дисциплінованість, організованість _____
54. Почуття відповідальності _____
Інші _____

В-12. Порядність

55. Зацікавленість людиною, врахування інтересів інших людей _____
56. Чесність, відвертість, безпосередність _____
57. Принциповість, орієнтована на високі гуманістичні ідеали _____

58. Готовність до ризику в ім'я доброї справи _____
59. Почуття доброти, любов до людини _____
60. Справедливість, об'єктивність в оцінюванні дій та вчинків людей
Інші _____

В-13. Моральність, духовність

61. Простота у потребах, скромність _____
62. Правдивість, щирість _____
63. Чуйність, готовність допомоги людям _____
64. Почуття милосердя _____
Інші _____

В-14. Вольові риси характеру

65. Бажання досягти мети незважаючи на труднощі, що виявляється
у формі вольового зусилля _____
66. Ініціативність у ситуації виправданого ризику _____
67. Цілеспрямованість і рішучість _____
68. Наполегливість і впертість у досягненні результату _____
69. Мужність, сміливість у подоланні труднощів _____
70. Витримка, самовладання _____
Інші _____

В-15. Діловитість

71. Цілковита підпорядкованість інтересам справи _____
72. Обачливість, всебічність у підході до справи _____
73. Оперативність і ґрунтовність у прийнятті рішень _____
74. Розпорядливість, ретельність, продуктивність _____
75. Працелюбність _____
Інші _____

В-16. Старанність

76. Обов'язковість у виконанні обіцянок _____

77. Єдність слова і діла _____

78. Чіткість, ясність, пунктуальність у прийнятті рішень _____

79. Розважливість, старанність у досягненні результатів діяльності

80. Сумлінне ставлення до справи _____

Інші _____

В-17. Бережливість, ощадливість

81. Поважливе ставлення до власності _____

82. Повна поінформованість про наявні та потрібні для виконання справи ресурси _____

83. Розважливість у висуванні цілей _____

84. Ощадливість, економність при виконанні справи _____

85. Почуття господаря у своїй справі _____

Інші _____

Г. Самосвідомість (Я-підструктура)

Г-18. Самоусвідомлення

86. Потреба у самопізнанні власної особистості _____

87. Здатність до самостереження, отримання об'єктивної інформації про себе _____

88. Здатність до самоаналізу своїх якостей та до врахування їх при визначенні особистісних цілей _____

89. Здатність до об'єктивної самооцінки, самокритичність в оцінюванні результатів власної діяльності _____

90. Почуття власної гідності, самоповага, чесність перед собою _____

Інші _____

Г-19. Самоорганізація, саморегуляція

91. Потреба в самоорганізації власної поведінки та діяльності _____

92. Здатність усвідомлювати всю необхідну зовнішню та внутрішню, об'єктивну й суб'єктивну інформацію при організації власної поведінки та діяльності _____
93. Здатність чітко визначати свою мету, планувати свої вчинки та дії, раціонально розробляти й реалізовувати програму власної поведінки та діяльності _____
94. Самодисципліна, самоконтроль власної діяльності та поведінки _____
95. Здатність до емоційної саморегуляції, самовладання, впевненість у собі в екстремальних умовах діяльності та поведінки _____
Інші _____

Г-20. Самовдосконалення

96. Потреба у постійному самовдосконаленні _____
97. Здатність до пошуку та вибору нових, перспективних орієнтирів, ідеалів самовдосконалення _____
98. Здатність до розробки реальних програм професійного зростання, розвитку духовних, моральних, соціальних, інтелектуальних якостей особистості _____
99. Здатність до постійної, систематичної роботи над собою, до досягнення помітних результатів у самовдосконаленні, до самоконтролю у процесі самотворення за певною програмою _____
100. Почуття досконалості, гармонія почуттів _____
Інші _____

Д. Досвід, компетентність, культура

Д-21. Загальна культура

101. Потреба у постійному підвищенні рівня своєї загальної культури _____
102. Широкий світогляд, обізнаність у різних сферах науки, літератури, мистецтва, ерудованість у різних питаннях культурного життя _____

103. Уміння враховувати в процесі прийняття рішень досягнення загальнолюдської культури та культурні традиції свого народу _____

104. Культурна орієнтація при оформленні результатів власної діяльності та поведінки _____

105. Розвинені естетичні почуття _____
Інші _____

Д-22. Професійна компетентність

106. Потреба у постійному підвищенні професійної кваліфікації _____

107. Володіння знаннями, важливими у здійсненні професійної діяльності _____

108. Володіння професійними вміннями та навичками _____

109. Здатність до набуття професійних умінь і навичок та їх ефективного використання у практичній роботі _____

110. Любов до своєї професії _____
Інші _____

Д-23. Правова грамотність

111. Установка на здійснення професійної діяльності та соціальної поведінки відповідно до законів _____

112. Обізнаність у сфері законодавства щодо власних громадянських прав та обов'язків _____

113. Уміння в разі потреби юридично обґрунтувати рішення, що приймаються _____

114. Навички контролю за практичним виконанням своїх громадянських і професійних обов'язків та прав _____

115. Почуття справедливості, яке базується на законі _____
Інші _____

Д-24. Політична культура

116. Інтерес до політичного життя в країні та за її межами _____

117. Широкий політичний світогляд, знання основних політичних тенденцій, течій, партій _____

118. Уміння узгоджувати власні цілі та дії з політичними реаліями _____

119. Здатність об'єктивно оцінювати політичну ситуацію та діяти відповідно до неї _____

120. Почуття політичного реалізму _____
Інші _____

Д-25. Економічна грамотність

121. Установка на використання адекватних економічних стимулів у власній діяльності та поведінці _____

122. Широта економічних, господарських знань як основа організації власної поведінки та діяльності _____

123. Уміння прогнозувати зміни в економічній ситуації з метою оптимізації власної діяльності та поведінки _____

124. Навички раціонально використовувати власні економічні ресурси з метою досягнення значного господарського ефекту _____

125. Емоційна стійкість в умовах господарського ризику _____
Інші _____

Д-26. Екологічна культура

126. Установка на необхідність урахування екологічних чинників у власній поведінці та діяльності _____

127. Наявність екологічних знань, необхідних для оптимальної взаємодії з навколишнім середовищем _____

128. Уміння враховувати вимоги екології при плануванні власного життя, передбачати екологічні наслідки своєї поведінки та діяльності _____

129. Навички екологічного контролю при оцінюванні результатів власної поведінки _____

130. Розвинене почуття гармонії у взаємодії з довкіллям _____
Інші _____

Е. Психічні процеси, інтелект, творчість

Е-27. Увага

131. Установка на зосередженість, спрямованість, вибірковість уваги у процесі діяльності та в поведінці _____
132. Значний обсяг уваги та здатність до її переключення при оперуванні з інформацією _____
133. Концентрація уваги при розв'язанні завдань _____
134. Широкий розподіл уваги при виконанні складних справ _____
135. Стійкість уваги при емоційному напруженні та при дії перешкод _____
Інші _____

Е-28. Відчуття та сприймання

136. Установка на цілісне сприймання фактів, явищ, процесів _____
137. Сприйнятливість, чутливість, відкритість до фактів, знань, інформації _____
138. Здатність до безпосереднього бачення суті складних явищ, процесів, фактів, осмисленість сприйняття _____
139. Здатність до формування цілісного образу, гештальту складної ситуації, предметність і цілісність сприйняття _____
140. Почуття гармонії світу _____
Інші _____

Е-29. Мислення

141. Здатність до аналізу, порівняння та узагальнення у поняттях фактів, явищ об'єктивної дійсності (аналіз через синтез) _____
142. Здатність до синтезу, конкретизації, систематизації у поняттях фактів, об'єктів, явищ на основі взаємозв'язку з аналізом (синтез через аналіз) _____
143. Сприйнятливість до невідповідностей, суперечностей, розходжень між прийнятими поняттями та фактами _____

144. Установа на критичний розгляд усталених думок, уявлень, понять _____

145. Самостійність у розмірковуваннях над поняттями _____
Інші _____

Е-30. Уява

146. Установа на розгляд проблемних ситуацій у формі цілісних образів _____

147. Здатність до сприйняття нових ідей, знань, уявлень, думок в образній формі _____

148. Здатність до формування мети та проблемної ситуації на основі цілісних образів _____

149. Здатність до створення нових образів з відомих елементів за допомогою творчого синтезу, фантазії _____

150. Почуття натхнення у процесі творчості _____
Інші _____

Е-31. Пам'ять

151. Установа на запам'ятовування необхідної інформації _____

152. Образна пам'ять _____

153. Словесно-логічна пам'ять _____

154. Рухова пам'ять _____

155. Емоційна пам'ять _____
Інші _____

Є. Психофізіологічні якості особистості

Є-32. Темперамент

156. Сензитивність нервової системи _____

157. Рухомість, пластичність нервових процесів _____

158. Сила нервових процесів (працездатність) _____

159. Емоційність _____
Інші _____

Є-33. Патологічні прояви особистості

160. Соматичні хвороби та їхній вплив на особистість _____

161. Психічні хвороби та їхні особистісні прояви _____

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Проблеми, розв'язання яких потребує психологічної допомоги

2. Рекомендації та програма психологічної роботи _____

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ У ГРУПІ

Мета: визначення психологічної атмосфери у групі.

Хід виконання. Експериментатор повинен поставити хрестик під рисочкою між кожною парою слів. Рисочки, які задають “дистанцію” між парами слів, кодуються за дев'ятибальною шкалою зліва направо за схемою:

9 8 7 6 5 4 3 2 1

Доброзичливість	-----	Ворожість
Згода	-----	Незгода
Задоволеність	-----	Незадоволеність
Захопленість	-----	Байдужість
Продуктивність	-----	Непродуктивність
Теплота	-----	Холодність
Співробітництво	-----	Відсутність співробітництва
Взаємна підтримка	-----	Недоброзичливість
Зацікавленість	-----	Нудьга
Успішність	-----	Неуспішність

Обробка отриманих даних: підраховується загальний сумарний бал. Чим вищий сумарний бал, тим краща атмосфера у групі (її можна оцінювати за складовою).

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ГРУПОВОЇ ЗГУРТОВАНОСТІ (СІШОРА)

Мета: визначити ступінь інтеграції групи, її згуртованість в єдине ціле.

Хід виконання. Досліджуваним пропонується 5 питань і кілька варіантів відповідей на кожне з них. Відповіді кодуються в балах згідно з наведеним у дужках значенням (max = 19, min = 5 балів).

1. Як би Ви оцінили свою належність до групи?
 - 1) почуваю себе її членом, частиною колективу (5);
 - 2) беру участь у більшості видів діяльності (4);
 - 3) беру участь в одних видах діяльності і не беру участі в інших (3);
 - 4) не відчуваю себе членом групи (2);
 - 5) живу та існую окремо від неї (1);
 - 6) не знаю, важко відповісти (1).
2. Чи перейшли б Ви в іншу групу, якби Вам надали таку можливість (без зміни інших умов)?
 - 1) так, дуже хотів би перейти (1);
 - 2) скоріше перейшов би, ніж залишився (2);
 - 3) не бачу жодної різниці (3);
 - 4) найімовірніше, залишився б у своїй групі (4);
 - 5) дуже хотів би залишитися у своїй групі (5);
 - 6) не знаю, важко відповісти (1).
3. Які відносини між членами Вашої групи?
 - 1) кращі, ніж у більшості груп (3);
 - 2) приблизно такі, як і в більшості груп (2);
 - 3) гірші, ніж у більшості колективів (1);
 - 4) не знаю, важко відповісти (1).
4. Які у Вас відносини з вчителями?
 - 1) кращі, ніж у більшості членів групи (3);
 - 2) приблизно такі самі, як і в більшості членів групи (2);
 - 3) гірші, ніж у більшості членів групи (1);
 - 4) не знаю, важко відповісти (1).
5. Як ставляться до справ у Вашому колективі?
 - 1) краще, ніж у більшості груп (3);
 - 2) приблизно так само, як і в більшості груп (2);
 - 3) гірше, ніж у більшості груп (1);
 - 4) не знаю, важко відповісти (1).

Обробка отриманих даних: загальна сума балів, одержана за результатами опитування, інтерпретується так: чим більша сума, тим більша згуртованість групи.

Під час педагогічної практики у студентів виникають труднощі психологічного обґрунтування уроку. Для того щоб проаналізувати урок, можна спиратися на наведену нижче схему.

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ ГРУПИ

Мета: визначення загальної картини психологічного клімату групи.

Хід виконання: використовуючи схему, необхідно прочитати спочатку речення зліва, потім — справа і після цього знаком “+” позначити у середній частині аркуша ту оцінку, яка найбільше відповідає істині. Оцінки позначають так:

- +3 — властивість, зазначена зліва (позитивна), виявляється у групі завжди;
- +2 — позитивна властивість виявляється у більшості випадків;
- +1 — позитивна властивість виявляється досить часто;
- 0 — позитивна і негативна (зазначена справа) властивості не виявляються досить виразно або виявляються однаковою мірою;
- 1 — досить часто виявляється негативна властивість;
- 2 — негативна властивість виявляється у більшості випадків;
- 3 — негативна властивість виявляється завжди.

Позитивна особливість	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Негативна особливість
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Переважає добродійний та життєрадісний настрій								Переважає пригнічений настрій, песимістичний тон
Переважає доброзичливість у взаєминах, взаємні симпатії								Переважає конфліктність у стосунках, агресивність, антипатії

1	2	3	4	5	6	7	8	9
У відносинах між угрупованнями всередині групи є взаємна прихильність і розуміння								Угруповання конфліктують між собою
Членам групи подобається бути разом, брати участь у спільних справах, разом проводити вільний час								Члени групи виявляють байдужість до тісного спілкування, висловлюють негативне ставлення до взаємної діяльності
Успіхи чи поразки окремих членів групи викликають співпереживання, участь у справах членів групи								Успіхи і поразки членів групи залишають байдужими інших, а іноді викликають заздрість і злорадство
Переважають схвалення і підтримка; докори і критика висловлюються з добрими намірами								Критичні зауваження мають характер явних і прихованих випадів
Члени групи з повагою ставляться до думки один одного								У групі кожен вважає свою думку основною і нетерпимий до думок товаришів
У важкі для групи хвилини виникає емоційна єдність за принципом "один за всіх, всі за одного"								У важких випадках група "розкисає", з'являється розгубленість, виникають суперечки, взаємні звинувачення

Позитивні особливості	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Негативні особливості
Досягнення або невдачі групи переживаються всіма як свої власні								Досягнення або невдачі всієї групи не знаходять відгуку в окремих її представників
Група співчутливо та доброзичливо ставиться до нових членів, намагається допомогти їм адаптуватися								Новачки почувають себе зайвими, чужими, до них часто виявляють ворожість
Група активна, сповнена енергії								Група пасивна, інертна
Група швидко відгукується, якщо треба зробити корисну справу								Групу неможливо підбурити на спільну справу, кожен дбає про власний інтерес
У групі наявне справедливе ставлення до всіх членів, тут підтримують слабших, стають на їх захист								Група поділяється на "привілейованих" і "зневажуваних", тут презирливо ставляться до слабших, висміюють їх
У членів групи виявляються почуття гордості за свій колектив, якщо групу хвалять керівники								Група байдужа до похвал та заохочень

Обробка отриманих даних: щоб з'ясувати картину психологічного клімату групи (класу), підсумовуються всі позитивні і негативні бали. Отриманий результат може бути умовною характеристикою більш-менш вираженого психологічного клімату.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Мета і зміст виробничої практики	3
Організація та проведення практики.....	7
Права та обов'язки студента-практиканта.....	10
Обов'язки керівника практики	10
Програма практики	11
Критерії оцінювання виконання завдань виробничої практики.....	12
Оформлення результатів проходження практики	12
Список літератури.....	13
Додатки.....	15

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4720

Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 250 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*